

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Před dvaceti lety se vrátil československý zlatý poklad

Když před dvaceti lety, 20. února

1982, přistála na letišti v Curychu letadla z Washingtonu a Londýna, uzavřela se strastiplná pouť československého měnového zlata uloupeného v roce 1939 nacisty. Ve třech letadlech Tu-154 se do trezorů Státní banky československé vrátilo 18.460 kilogramů zlata, jehož hodnota se v té době blížila 250 miliónům dolarů.

Když před dvaceti lety, 20. února

1982, přistála na letišti v Curychu letadla z Washingtonu a Londýna, uzavřela se strastiplná pouť československého měnového zlata uloupeného v roce 1939 nacisty. Ve třech letadlech Tu-154 se do trezorů Státní banky československé vrátilo 18.460 kilogramů zlata, jehož hodnota se v té době blížila 250 miliónům dolarů.

Na tvorbě takzvaného zlatého pokladu se po vzniku samostatného Československa v roce 1918 podílela formou sbírek i veřejnost, a vytváření zlatých měnových rezerv tak získalo výrazný emocionální náboj.

V září 1938 byla celková zásoba zlata v československé Národní bance 94.772 kilogramů. Z obavy před německou hrozbou banka již předtím převáděla zlato do zahraničních bank a v domácích trezorech zbylo zhruba 6366 kilogramů.

Již v březnu 1939 přijel do Prahy zvláštní říšský zmocněnec s úkolem co nejrychleji převést měnové zlato do berlínské Reichsbanky. Pod hrozbou zastřelením přinutil vedení Národní banky k odeslání příkazů na převod zlata uloženého ve Velké Británii. Přestože anglická strana věděla o okolnostech, za jakých byl příkaz v Praze podepisován, putovaly tuny zlata z Londýna do Německa. Stejný osud potkal i zlato deponované v basilejské Bance pro mezinárodní vyrovnání (Bank for International Settlements).

Majetek získaný tímto způsobem i z dalších evropských zemí používalo Německo k financování válečných operací. Více než polovinu (zhruba 57 procent) zachránila koncem války spojenecká vojska. Poválečná pařížská konference o reparacích projednala mimo jiné i způsob, jakým se nalezené zlato rozdělí mezi poškozené země. Z československých kont se do Německa přesunulo podle vládních údajů 45,3 tuny zlatých mincí a prutů. Komise složená ze zástupců USA, Velké Británie a Francie stanovila výši československého podílu na 24,5 tuny.

Již v roce 1948 dostala sice Praha zálohu 6070 kilogramů ve svatováclavských dukátech, ale to bylo na dlouhou dobu všechno.

Přestože vlády Velké Británie a Francie s návratem zlata souhlasily, postoj třetího partnera celou operaci zablokoval. USA svůj souhlas totiž podmiňovaly náhradou znárodněného majetku amerických občanů v Československu po roce 1948.

V roce 1961 zástupci obou stran podepsali text, podle něhož mělo Československo výměnou za vrácené zlato zaplatit dva milióny dolarů. V roce 1967 však americká vláda zvýšila své požadavky na 54 miliónů dolarů a jednání se opět zastavilo na mrtvém bodě.

Obdobná situace se opakovala i později. Oboustranně vstřícný přístup vyústil v roce 1974 v druhou majetkoprávní dohodu. Podle ní mělo Československo zaplatit odškodnění 20,5 miliónu dolarů.

Kromě zlata by navíc získalo i další výhody, například zrušení nevýhodného tarifu na výrobky dovážené do USA. Kongres USA však dohodu zamítl s tím, že Československo má zaplatit plné odstupné převyšující 50 miliónů dolarů.

Třetí, tentokrát již konečnou verzi americko-československé dohody podepsaly vlády v roce 1981. V sobotu 20. února 1982 tak výměnou za 18,46 tuny zlata předal na curyšském letišti zmocněnec československé vlády svému americkému protějšku šek na 81,5 miliónu dolarů a navíc představitelům Velké Británie šek na zhruba 24 miliónů liber, které dlužila československá exilová vláda za období druhé světové války.

Do československých sejfů se vrátilo milión a půl zlatých mincí. Mezi nimi se objevily i dvě americké desetidolarovky z dob osídlování divokého západu a jejich historická hodnota převyšovala cenu zlaté mince z československého pokladu.